

BEBYGGELSELÄMNINGAR FRÅN 1800-TALET VID

KÄLLBERGA GÅRD

Arkeologisk förundersökning av fornlämning L2013:6065 (Källberga bytomt),
inom fastigheten Sittesta 2:9, Ösmo socken, Nynäshamns kommun,
Stockholms län

MIKAEL BERTHEAU

Rapporter från Arkeologikonsult 2022:3534

ARKEOLOGIKONSULT
Karins väg 5
194 61 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41

www.arkeologikonsult.se

OMSLAGSBILD: I förgrunden visas större delen av den aktuella undersökningsytan och i bakgrunden till höger i bilden syns dagens Källberga gård. Foto från nordväst.

ALLMÄNT KARTMATERIAL:

Fastighetskartan: © Lantmäteriet

Terrängkartan: Lantmäteriet (CC0)

DRÖNARBILD:

Spridningstillstånd från Lantmäteriet, ärendenummer LM2022/018020.

© Arkeologikonsult 2022

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.

Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

BEBYGGELSELÄMNINGAR FRÅN 1800-TALET VID

KÄLLBERGA GÅRD

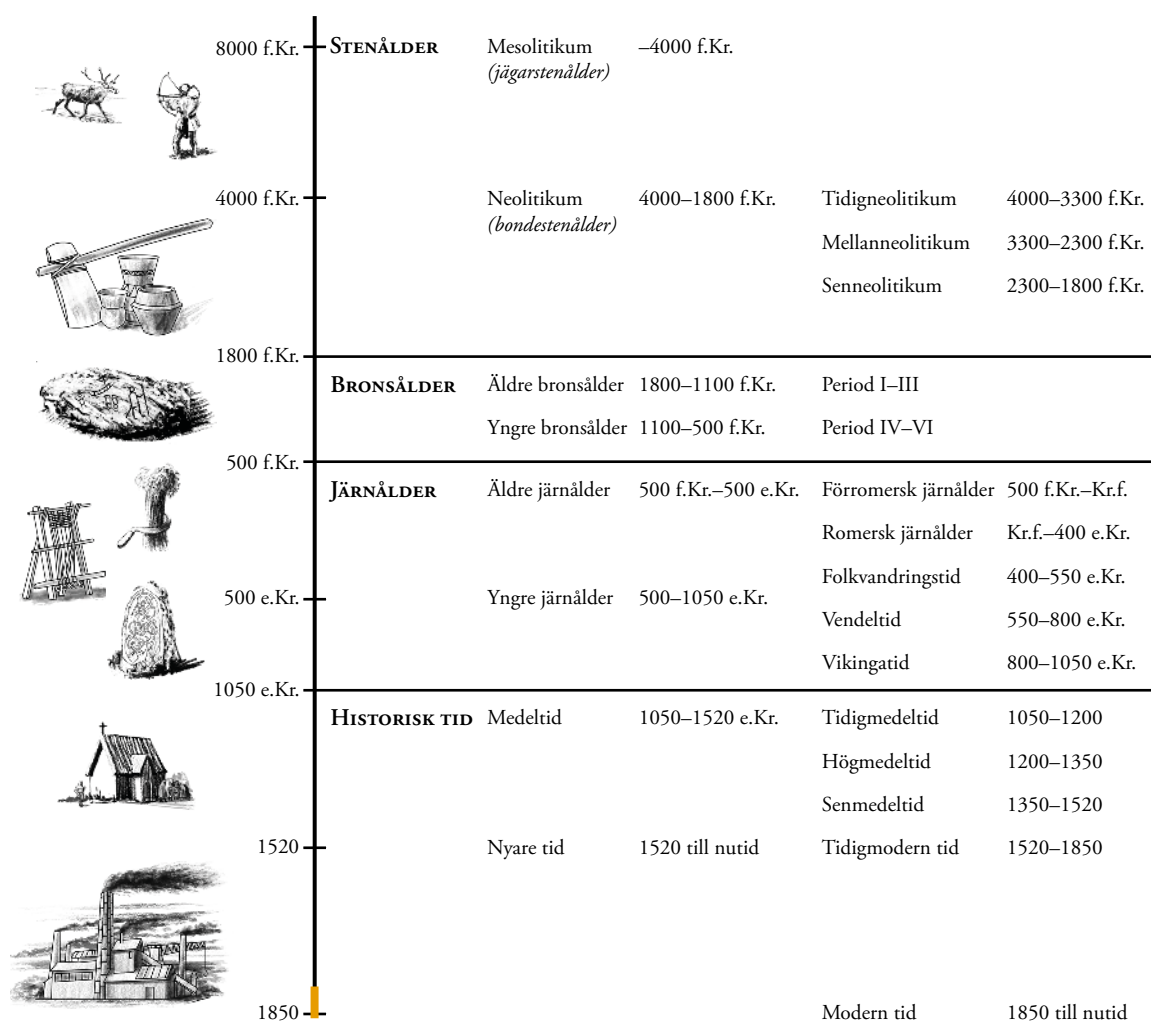
Arkeologisk förundersökning av fornlämning L2013:6065 (Källberga bytomt), inom fastigheten Sittesta 2:9, Ösmo socken, Nynäshamns kommun, Stockholms län

MIKAEL BERTHEAU

Rapporter från Arkeologikonsult 2022:3534

ARKEOLOGISK PERIODINDELNING

ANTIKVARISK BEDÖMNING

Antikvarisk bedömning anger hur man enligt kulturmiljölagen (1988:950), och till viss del även skogsvårdslagen (1979:429), bedömt lämningen och dess eventuella lagskydd vid registreringstillfället. Den slutgiltiga bedömningen görs alltid av Länsstyrelsen.

Fornlämning är en lämning som omfattas av skydd enligt kulturmiljölagen. För att en lämning ska kunna bedömas som fornlämning krävs att den tillkommit före 1850, är en lämning efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergiven. Det är förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut eller på annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning.

Möjlig fornlämning innebär att man vid registreringstillfället inte kunnat ta ställning till om lämningen är en fornlämning

eller inte. Lämningen måste vara bekräftad i fält. Möjlig fornlämning kan även anges för en lämning som har undersökts i samband med en arkeologisk undersökning, men där man inte fastställt lämningens utbredning.

Övrig kulturhistorisk lämning används för kulturhistoriska lämningar som har tillkommit efter 1850, men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Bedömningen används även för vissa lämningar som inte uppvisar fysiska spår, till exempel fyndplats eller plats med tradition.

Ingen antikvarisk bedömning används för lämningar som blivit helt borttagna genom en arkeologisk undersökning eller förstörda. Inget skydd enligt kulturmiljölagen kvarstår. Lämningar som endast är kända via kartmaterial, skriftlig eller muntlig källa och inte har kunnat återfinnas i fält, kan inte heller ha en antikvarisk bedömning.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING.....	7
INLEDNING	9
HISTORISK BAKGRUND	9
GENOMFÖRANDE	11
RESULTAT	11
Ekonomibyggnad med datering 1800-tal.....	13
Smedja med datering 1800/1900-tal.....	14
Gårdsplan och äldre vägsträckning med datering 1800-tal.....	15
Avfallsgrop med datering 1920-tal	16
Odlingshorisont och en stenfylld grop	16
ARKEOLOGISK UTVÄRDERING	17
REFERENSER	18
Litteratur	18
Arkiv och register	18
Historiska kartor.....	18
ADMINISTRATIVA UPPGIFTER.....	19
BILAGOR	20
Bilaga 1. Schakttabell.....	20
Bilaga 2. Kontexttabell.....	22
Bilaga 3. Fyndtabell	24
Bilaga 4. Konserveringsrapport	26

Figur 1. Undersökningsområdet vid Källberga i Södermanland. Mot bakgrund av Terrängkartan, skala 1:50 000.

SAMMANFATTNING

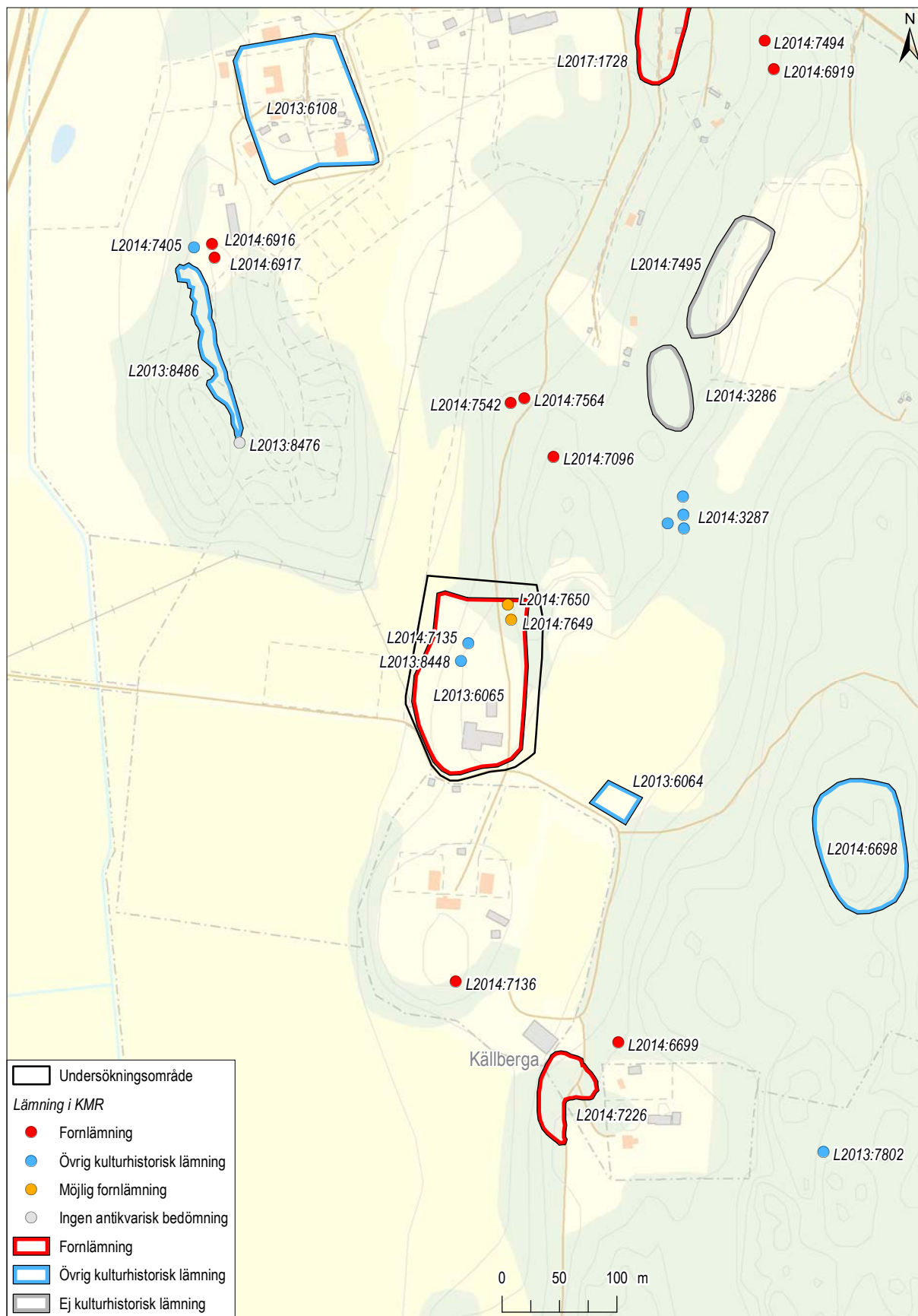
Under hösten 2021 utförde Arkeologikonsult en arkeologisk förundersökning inom fastigheten Sittesta 2:9. Anledning till undersökningen var att Källberga Mark AB planerar att bygga bostäder inom fastigheten. Den förestående exploateringen planerades inom fornlämning L2013:6065 vilken utgörs av Källberga bytomt. Inom bytomten finns tre stensättningsliknande fornlämningar (L2014:7135, L2014:7649 och L2014:7650) samt ett röjningsröse (L2013:8448) registrerade.

Det äldsta skriftliga belägget för Källberga är i ett brev från år 1281 där en marköverlåtelse mellan Kung Magnus och biskop Anund i Strängnäs redovisas. I början av 1600-talet utgjordes Källberga av två gårdar, ett skattehemman och ett frälsehemman. Enligt kartmaterialet från 1600-talet var gårdarna lokaliserade till samma plats vilket motsvarar platsen för det aktuella undersökningsområdet. I mitten av 1700-talet köper åldermannen vid glasmästareämbetet i Stockholm Peter Höfver hela gården och han påbörjar anläggandet av en ny mangårdsbyggnad cirka 100 meter söder om undersökningsområdet, vilket är platsen för dagens Källberga gård. Enligt Laga skifteskartan från år 1895 kallades markimpedimentet i den centrala delen av undersökningsområdet för stallbacken och delar av området användes som betesmark. Förmodligen har byggnaden som visas på denna karta använts som stall.

Syftet med undersökningen var att klargöra om några fornlämningar berörs av den planerade exploateringen. Av totalt 38 sökschakt som grävdes saknade 33 schakt indikation på arkeologiska lämningar. Flertalet av schakten förlades på den impedimentsmark som utpekats som läget för bytomten.

Bebyggelseämningar efter Källberga gård från 1800-talet framkom i form av två stensyallar till en ekonomibyggnad, delar efter en gårdsplan, odlingslager, en stenfylld grop samt en större avfallsgrop. Fynden från odlingslagret utgjordes bland annat av en bultlåsnyckel och keramikskärivor som dateras till 1600–1800-tal. Förmodligen har de undersökta bebyggelseämningarna anlagts under första halvan av 1800-talet. Stengrunden till en mindre byggnad karterades strax nordöst om undersökningsområdet och enligt muntlig uppgift från närboende ska byggnaden fungerat som smedja fram till 1950-talet. I nordöstra delen av undersökningsområdet karterades den väg som visas på 1895 års karta och som ledde till ett grustag.

Två av de stensättningsliknande lämningarna L2014:7649 och L2014:7650 visade sig efter undersökning utgöra naturliga stenformationer och den tredje registrerade stensättningsliknande lämningen L2014:7135 återfanns inte på den angivna platsen. Efter undersökning av röjningsröse 2013:8448 visade det sig att röset endast innehöll sentida röjningssten. Samtliga registrerade lämningar inom bytomten utgår som möjliga fornlämningar.

Figur 2. Undersökningsområdet med Källberga bytomt (L2013:6065) och övriga lämningar i närområdet enligt Kulturmiljöregistret (KMR). Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:5000.

INLEDNING

På uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län (dnr: 431-7231-2021) har Arkeologikonsult utfört en arkeologisk förundersökning inom fastigheten Sittesta 2:9 i Nynäshamns kommun. Den berörda fornlämningen L2013:6065 Källberga bytomt är belagd i det historiska kartmaterialet från år 1638 och 1692.

Anledningen till uppdraget var att ny bebyggelse planerades inom fastigheten. Beslutande myndighet i ärendet var Länsstyrelsen i Stockholm där syftet med förundersökningen var att klargöra om några fornlämningar berörs av det planerade projektet.

HISTORISK BAKGRUND

Området kring Källberga utgörs av kuperad och ofta brant terräng med nivåer mellan 10–50 meter över havet. Höjderna består av sandiga, siltiga och grusiga jordar som ställvis bryts igenom av berg i dagen. Det aktuella undersökningsområdet var beläget vid ett höjdparti på den nordöstra sidan av en nord-sydlig dalgång.

I Kulturmiljöregistret är fornlämning L2013:6065 registrerat som Källberga bytomt. Källberga omnämns första gången år 1281 då $4\frac{1}{2}$ öresland i *Kiaelberstum* byts mellan Kung Magnus och biskop Anund i Strängnäs (Janzon & Rahmqvist 2002, s. 257; SDHK 1167). I början av 1600-talet består

Källberga av två gårdar, ett skattehemman och ett frälsehemman. Det finns två kartor över Källberga från 1600-talet, en äldre geometrisk karta från 1638 och en yngre geometrisk karta från 1692 och på båda dessa är gårdarna lokaliserade till samma plats, vilket motsvarar platsen för det aktuella förundersökningsområdet. I det skriftliga källmaterialet anges det att en våldeld bryter ut på Källberga 1679 och båda gårdarna eldhärjas. Kort därefter låter man uppföra ny gårdsbebyggelse på samma plats. År 1724 bryter en ny brand ut på Källbergas norra gård och hela ladugården och några mangårdshus förstörs (Quist 1930, s. 137 ff).

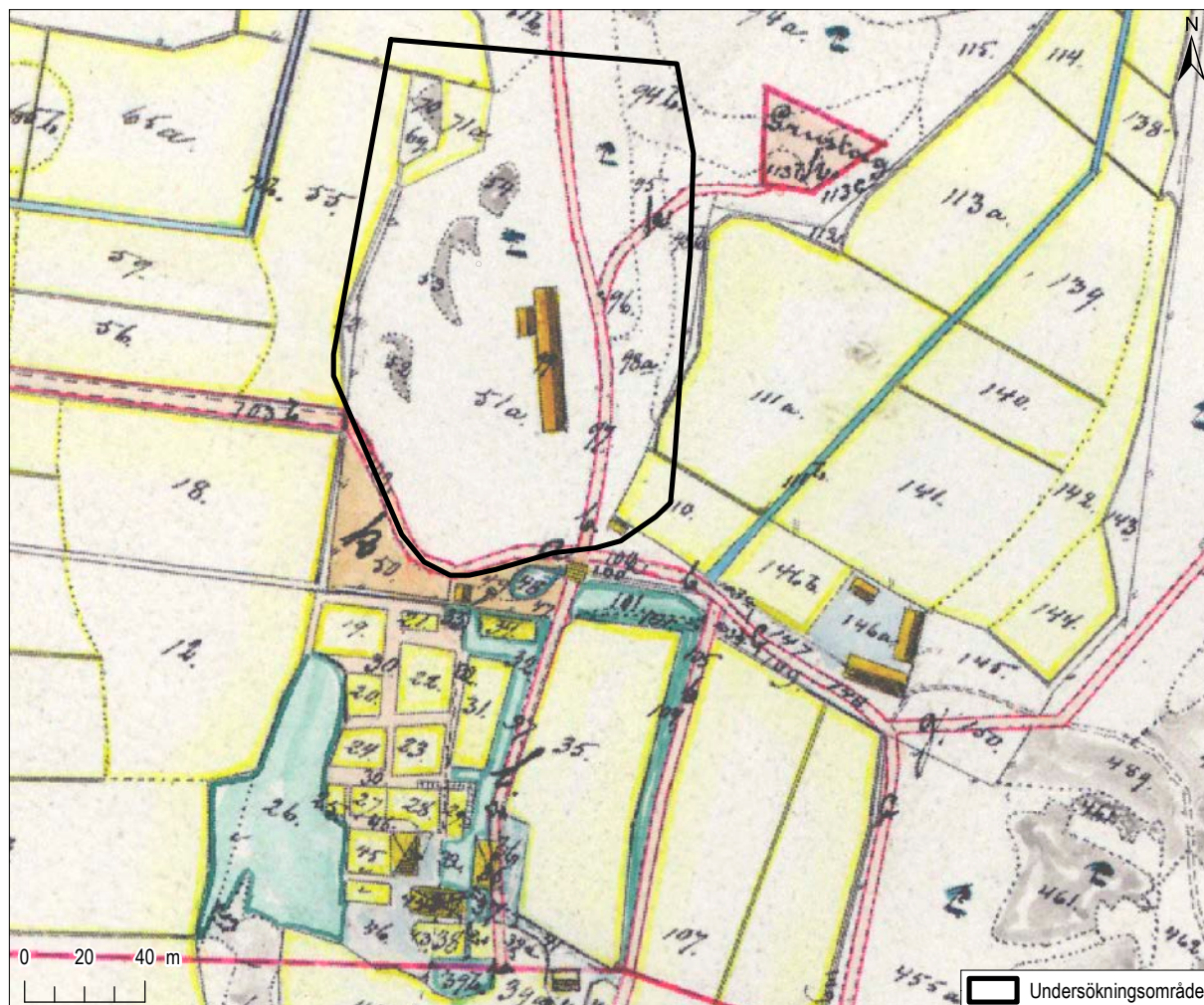

Figur 4. En geometrisk karta från år 1692 visar att Källbergas två gårdar ska ha legat inom undersökningsytan. Skala 1:2500.

1757 köpte äldermannen vid glasmästarembetet i Stockholm Peter Höfver hela gården och han påbörjade anläggandet av en ny mangårdsbyggnad. Det är förmodligen nu som gårdsläget förflyttas cirka 100 meter söderut till dagens Källberga gård. Innan mangårdsbyggnaden blev färdig avled Höfver 1759 och gården såldes av hans hustru till löjtnant Johan Fredrik Savarii, vilken låter färdigställa mangårdsbyggnaden samt anlägga en trädgård med terrasser. Delar av terrasserna är idag fortfarande synliga. Det finns en utförlig beskrivning över gården från år 1817 då den utgjordes av totalt 20 byggnader. Mangården bestod av fyra byggnader; en huvudbyggnad i söder som flankerades av två bostadsflyglar. Söder om huvudbyggnaden fanns ett enklare boningshus uppförd år 1800. Samtliga rum i huvudbyggnaden var försedda med kakelugnar. Vidare fanns det på gården bland annat en drängstuga, ett oxhus, stall för 10 hästar, fähus, fårhus och logar (Quist 1930, s. 139 ff).

På Laga skifteskartan från år 1895 kallas markimpedimentet som är beläget centralt i undersökningsområdet för stallbacken och delar av området brukades som betesmark. På kartan visas en 48 x 9 meter stor byggnad som förmodligen använts som gårdens stall.

Inom det aktuella undersökningsområdet har två tidigare arkeologiska utredningar utförts (Gustafsson 2010 och Lindwall & Runer 2012). Sammanlagt har 23 utredningsschakt grävts inom undersökningsytan varav 17 saknade indikation på fornlämning. I resterande schakt framkom en husgrund från 1800-talet, en mindre sotfläck samt rester av kulturlager. Totalt registrerades åtta skärvor yngre rödgods vilka daterades till 1575–1750, ett kritpipsskaft som daterades till 1650–1750 samt en flisa grön skiffer som möjligen kan utgöra del av en tidig medeltida handkvarn.

Figur 5. Undersökningsområdet markerat på Laga skifteskartan från 1895. Området kring byggnaden benämns som stallbacken och delar av området användes som betesmark. Den större byggnaden som avbildas i kartan inom undersökningsområdet har förmodligen fungerat som stall till Källberga gård. I nedre vänstra hörnet är Källberga gårds tre mangårdsbyggnader markerade. Skala 1:2500.

GENOMFÖRANDE

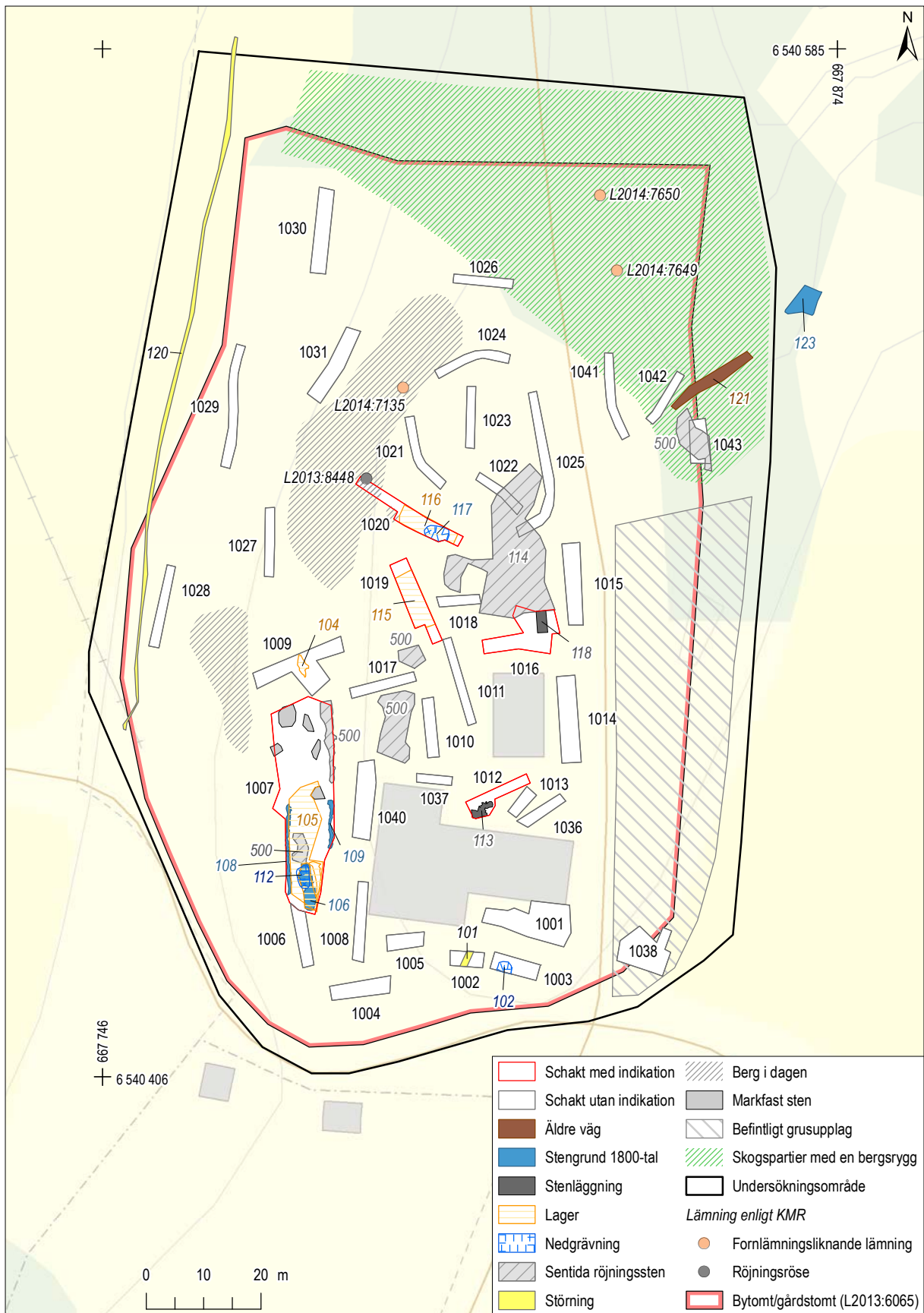
Förundersökningen utfördes genom att ett antal sökschakt grävdes skiktvis med maskin inom undersökningsområdet ned till orörd mark. Påträffades kulturlager och lämningar i schakten rensades dessa fram för hand och dokumenterades. Framkom husgrunder eller andra konstruktioner i schaktet avgränsades dessa genom att schaktet breddades. Samtliga lager, konstruktioner, schakt och störningar mättes in och dokumenterades med fotografering och skriftlig beskrivning. De digitala inmätningarna gjordes med GPS med nätverks-RTK.

Undersökningsområdet var cirka 1,7 hektar stort varav cirka 7300 m² utgjordes av befintliga vägar, byggnader, berg i dagen, skogsmark och en bergsrygg. En yta om cirka 2000 m² öster om vägen som genomkorsade undersökningsområdet i nord-sydlig riktning hade schaktats ur i samband med anläggandet av befintligt grusupplag. Inom återstående yta om cirka 7700 m² undersöktes 1500 m² (19 %). Totalt grävdes 38 schakt varav merparten förlades på impedimentsmark som från den tidigare arkeologiska utredningen utpekats som läge för bytomten (Lindwall & Runer 2012).

RESULTAT

Centralt inom undersökningsytan finns ett impediment med två större ekonomibyggnader och en väg som genomkorsar området i nord-sydlig riktning. Terrängen sluttar i väst-, syd- och nordlig riktning. Inom undersökningsområdet finns flera ansamlingar med röjningssten och markfasta block.

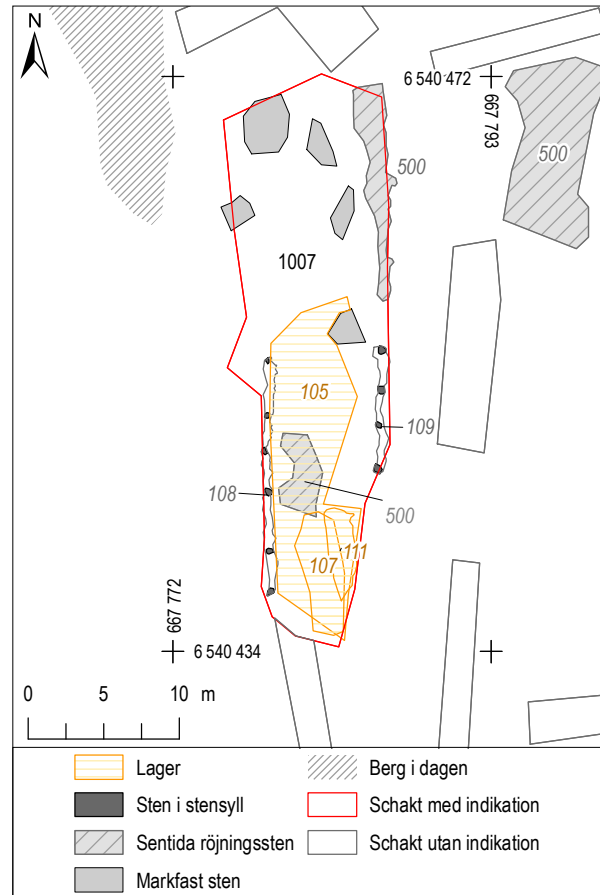
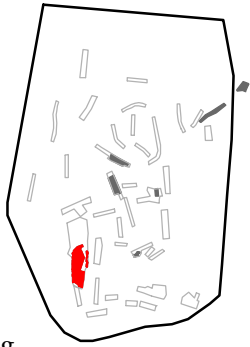
Sökschakten var mellan 0,3–1,4 meter djupa varav 33 av schakten saknade indikation på fornlämning. Bebyggelse lämningar från 1800–1900-talen framkom i fem av schakten. De utgjordes av två stensyllar till en ekonomibyggnad, delar av en gårdsplan, en stenfylld grop samt en avfallsgrop. En byggnad som var belägen strax utanför undersökningsområdet karterades.

Figur 6. Översiktsplan med schakt, anläggningar, störningar och röjningssten. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:1 000.

Ekonomibyggnad med datering 1800-tal

Byggnaden utgjordes av två parallella syllar (108 och 109) till en cirka 15,7 x 7,2 meter stor byggnad (ca 113 m²). Syllarna bestod av 0,3–0,7 meter stora skarpkantiga stenar, orienterade i nord-sydlig riktning. Huset var anlagt på en lägre terrass väster om befintlig bebyggelse. I anslutning till stensyllarna hittades bland annat keramikskärvor av porslin och flintgods som dateras till 1800–1900-talet (105) och delar av takpannor. En av takpannorna var stämplat med *Stigslund* på ovansidan vilket markerar att den var tillverkat vid ett tegelbruk i Gävle. Stigslunds tegelbruk (1721–1895) hade takpannor som specialitet och deras produktion av takpannor var särskilt omfattande under 1800-talet.

Figur 7. Stensyll, kulturlager och röjningssten som framkom i schakt 1007. Skala 1:500.

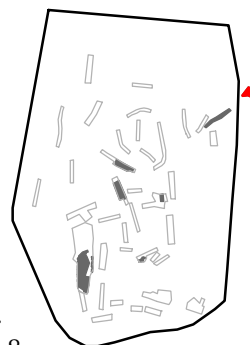
Figur 8. Två stensyllar framrensade i schakt 1007. Grunden hör till en ekonomibyggnad som anläggs under 1800-talet. I förgrunden och centralt i bilden syns ansamlingar med sentida röjningssten. Foto från nordväst.

Figur 9. Del av en takpanna som hittades i anslutning till stensyll 108. På ovensidan är takpannan stämplat med *Stigslund* vilket var ett tegelbruk i Gävle som under 1800-talet hade en omfattande produktion av takpannor.

Smedja med datering 1800/1900-tal

En byggnad (123) som var belägen cirka 5 meter nordöst om undersökningsområdet karterades in. Byggnaden var skadad av nedfallna träd och kraftigt övervuxen av sly. Grunden utgjordes av 0,7–0,8

meter stora skarpkantiga stenar ställda med den flata sidan utåt. Huset var cirka 5,9 x 3,3 meter stort (cirka 20 m²). Ovanpå grundstenarna vilade 2–3 skift med knuttimrade trästockar. I nordöstra hörnet fanns ett spisröse som täcktes av ett raseringslager som innehöll rikligt med fynd av takpannor varav flera var stämplade med *Stigslund*.

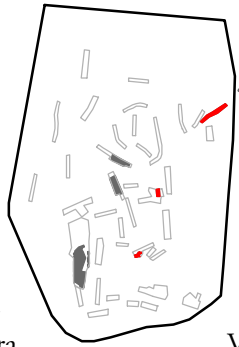
Enligt muntlig uppgift från närboende ska byggnaden ha använts som smedja åtminstone fram till 1950-talet.

Figur 10. En kraftigt övertorvad husgrund som var belägen strax utanför undersökningsområdet. I förgrunden till vänster i bilden syns rester efter byggnadens knuttimrade hörn och till höger visas ett spisröse. Foto från öster.

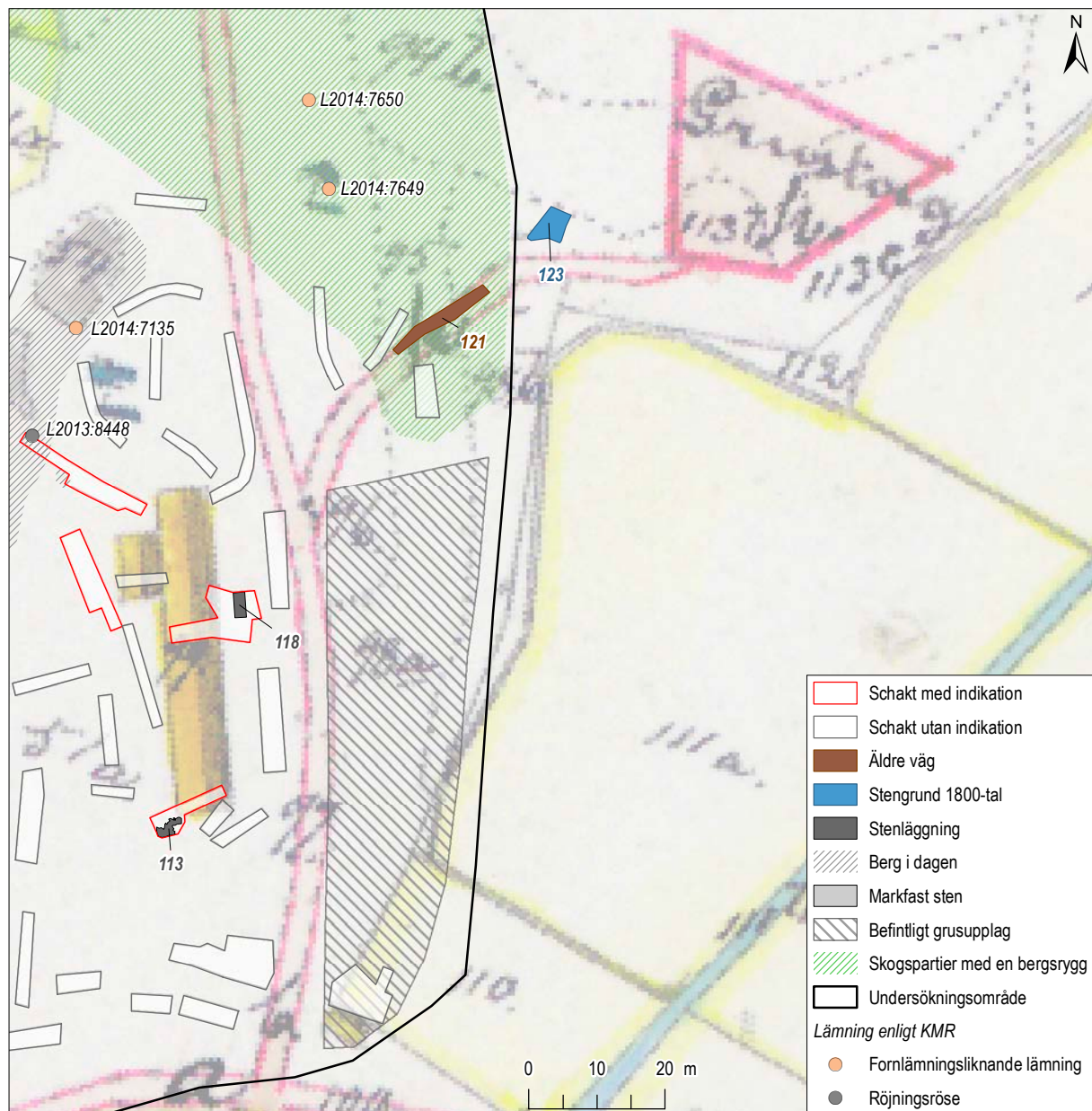
Gårdsplan och äldre vägsträckning med datering 1800-tal

Två separata stenlagda ytor (113 och 118) framkom i den centrala delen av undersökningsområdet vilka låg på ett inbördes avstånd av cirka 30 meter. Båda stenläggningarna var kraftigt skadade och mätte cirka 4,5 x 1,6 meter och 4 x 2,3 meter. Stenbeläggningarna utgjordes av 0,1–0,25 meter stora rundade och skarpkantiga stenar. Det kan vara två separata stenläggningar men då de innehöll samma typ av stenmaterial är de sannolikt samtida med

varandra. Troligen utgör de delar av en gårdsplan som hörde till den byggnad som visas på 1895 års karta och som troligen har fungerat som stall.

I nordöstra delen av undersökningsområdet karterades en äldre vägsträckning. Vägen var cirka 1,6 meter bred och orienterad i nordöst-sydvästlig riktning. Vägen ledde till ett grustag som var beläget cirka 25 meter nordöst om undersökningsområdet. På 1895 års karta finns både vägen och grustaget markerade.

Figur 11. Rester efter en gårdsyta, en äldre vägsträckning samt en karterad byggnad markerad på 1895 års karta. Skala 1:1 000.

Avfallsgrop med datering 1920-tal

En större avfallsgrop (117) framkom i södra delen av schakt 1020. Gropen innehöll rikligt med ugnskakel från minst tre olika kakelugnar. Det rör sig om rundade kakelugnar med vit eller gul glasyr vilka var vanliga under 1800-talet.

Sannolikt kommer ugnarna från dagens Källberga gård då man år 1928 rev gårdens östra bostadsflygel (Quist 1930, s. 144).

Figur 12. Ett urval kakelugnsbitar som hittades i en större avfallsgrop (117, schakt 1020). Det rör sig om delar från minst tre olika kakelugnar som sannolikt togs ner år 1928 då man rev Källberga gårds östra bostadsflygel. Bland annat hittades välvda bladkakel med vit eller gulglasyr vilka är utmärkande för 1800-talets kakelugnar.

Odlingshorisont och en stenfylld grop

I norra delen av impedimentsmarken innehöll två av schakten (1019 och 1020) rester efter ett odlingslager (115 och 116). Övre delen av lagret var bortschaktat under 1900-talet då större delen av schakten innehöll sentida sopor. Lagret var 0,05

meter tjockt och innehöll fynd av keramikskärvor, djurben och enstaka kritpipsskaft. Keramiken utgjordes av yngre rödgods, fajans, stengods och porslin som dateras till 1600–1800-talet. I det här lagret hittades en så kallad bultlåsnöckel som har använts till ett hänglås. Nöckeln är tillverkad av järn och har ett ringvred i ena änden och i andra axen som är vinklat och har fyra utgående piggar. Bultlås har använts ända sedan vikingatiden och modellen var i bruk ända in på 1800-talet.

I södra delen av schakt 1007 framkom under matjorden en ansamling med kraftigt förmultnade träbitar (106). Virket utgjordes av mindre träkluvor, träflis och kvistar som låg om vartannat och utgör sannolikt löst virke. Delvis täckte träansamlingen en cirka 4 x 2 meter stor grop (112) vilken var fylld med lera uppblandat med sten. Gropen var cirka 0,4 meter djup och i fyllningen hittades tre keramikskärvor som dateras till 1700–1800-tal.

Figur 13. En bultlåsnöckel (F116:943:2) som hittades i ett odlingslager i schakt 1020. Nöckeln har hört till ett hänglås som troligen har suttit på ett skrin eller kista. Skala 1:1.

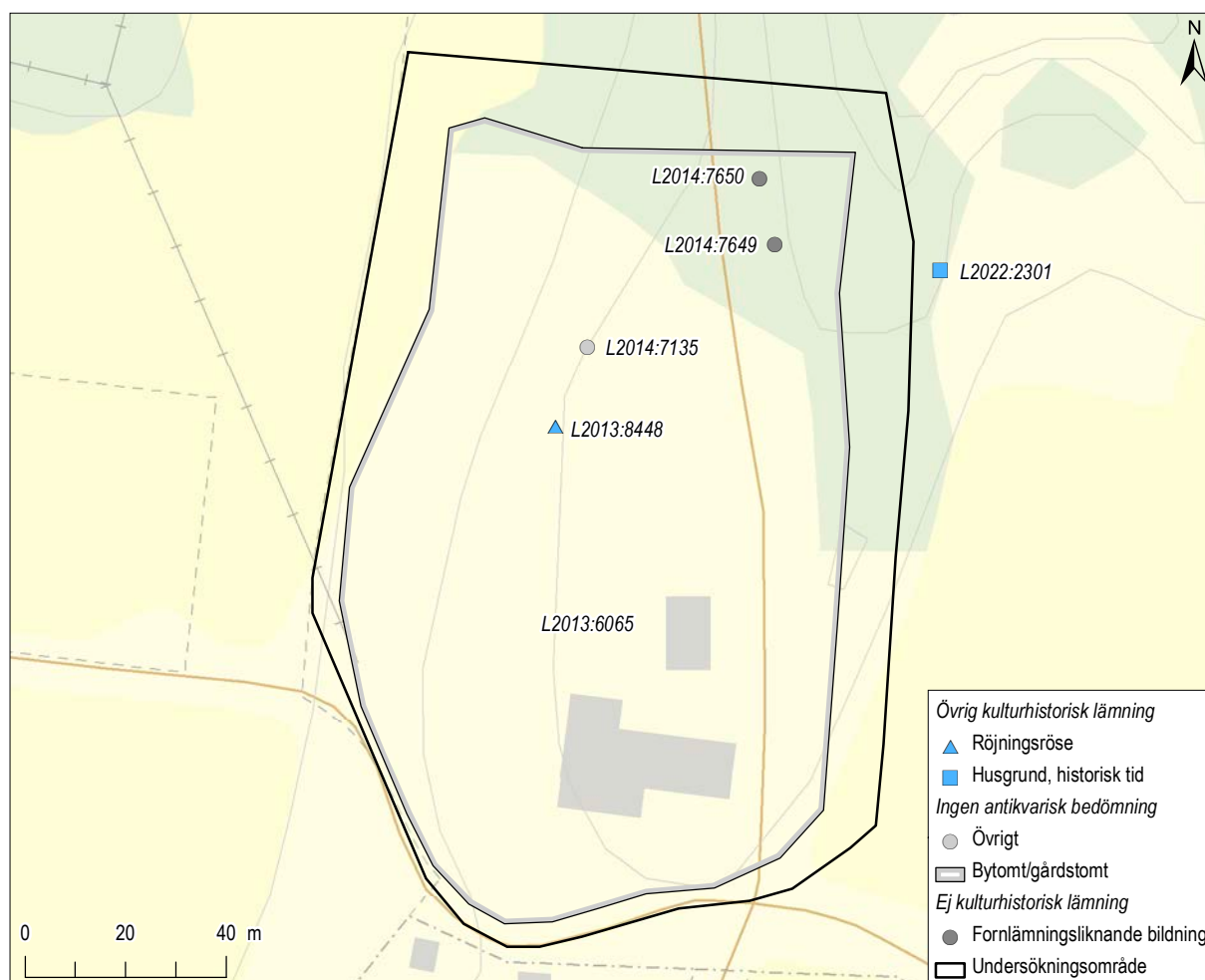
ARKEOLOGISK UTVÄRDERING

Den arkeologiska förundersökningen av Källberga bytomt har visat på att det inte finns några bebyggelse lämningar eller andra fornlämningar som är äldre än 1800-talet inom undersökningsytan. Avsaknaden av äldre bebyggelse lämningar på platsen ska framför allt ses som ett resultat av urschaktningar inför anläggandet av 1900-talets bebyggelse. Markingrepp

har skett inför anläggandet av grunder, VA- el och avfallsgropar. Det finns också en möjlighet att det medeltida bebyggelse läget för Källberga har legat utanför undersökningsområdet, exempelvis i området kring dagens Källberga gård, strax söder om det aktuella undersökningsområdet.

Lämningsnr i KMR	Lämningstyp	Tidigare antikvarisk bedömning	Ändrad lämningstyp	Aktuell antikvarisk bedömning	Kommentar
L2022:2301	Husgrund, historisk tid			Övrig kulturhistorisk lämning	Nyregistrerad lämning
L2014:7650	Fornlämningsliknande lämning	Möjlig fornlämning	Fornlämningsliknande bildning	Ej kulturhistorisk lämning	
L2014:7649	Fornlämningsliknande lämning	Möjlig fornlämning	Fornlämningsliknande bildning	Ej kulturhistorisk lämning	
L2014:7135	Fornlämningsliknande lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	Övrigt	Ingen antikvarisk bedömning	Utgår på grund av felregistrering
L2013:8448	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning		Övrig kulturhistorisk lämning	
L2013:6065	Bytomt/gårdstomt	Fornlämning		Ingen antikvarisk bedömning	Helt undersökt

Figur 14. Resultattabell med antikvarisk bedömning av de berörda lämningarna i Kulturmiljöregistret (KMR)

Figur 14. Samtliga berörda lämningar så som de registrerats i Kulturmiljöregistret efter avslutad förundersökning. Skala 1:1 500.

REFERENSER

Litteratur

BRATT, PETER & KÄLLMAN, ROLF. 1983. *Kulturmiljöprogram för Nynäshamns kommun. Kulturhistoriskt värdefulla områden*. Länsstyrelsen i Stockholms län. 1983, nr 13.

GUSTAFSSON, PER. 2010. *Lämningar från järnålder och historisk tid vid Vidbynäs*. Arkeologisk utredning, etapp 1 och 2. Södermanland, Ösmo socken, Vidbynäs 1:3. UV Mitt, Rapport 2010:28.

JANZON, KAJ & RAMQVIST, SIGURD. 2002. *Det medeltida Sverige*. Band 2 Södermanland. 1 Tören: Svartlösa, Sotholm.

LINDWALL, LINDA & RUNER, JOHAN. 2012. *Källberga*. Kompletterande särskild arkeologisk utredning. Fastigheten Källberga 1:7 med flera, Ösmo socken, Nynäshamns kommun, Södermanland. Rapporter från Arkeologikonsult 2012:2593.

QUIST, AXEL. 1930. *Ösmo, en Södertörns församlingshistoria*. Andra delen. Avdelning 3. Gårdshistoria. Svenska kyrkans diakonistyrelsens bokförlag. Stockholm.

Arkiv och register

ANTIKVARISK-TOPOGRAFISKA ARKIVET (ATA)

KULTURMILJÖREGISTRET (KMR)

Historiska kartor

KJELLBERGA NR 1–2, GEOMETRISK AVMÄTNING 1692

Ösmo socken, Stockholms län

Lantmätare Erik Nilsson Agner

Lantmäteristyrelsens arkiv, akt: C14:46-47

KJELLBERGA NR 1–2, LAGA SKIFTE 1895

Ösmo socken, Stockholms län

Lantmätare Carl August Rydberg

Lantmäteristyrelsens arkiv, akt: A125-29:2

KJELLBERGA NR 1–2, GEOMETRISK DELINATION 1638

Ösmo socken, Stockholms län

Lantmätare Sven Månsson

Lantmäteristyrelsens arkiv, akt: C6:156

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Arkeologikonsults projektnr:	3534
Uppdragsgivare:	Länsstyrelsen i Stockholms län
Länsstyrelsens diariernr:	431-7231-2021
Länsstyrelsens beslutsdatum:	2021-06-21
Uppdragsnr i KMR:	202101184
Företagare:	Källberga Mark AB
Län:	Stockholms län
Landskap:	Södermanland
Kommun:	Nynäshamn
Socken:	Ösmo
Fastighetsbeteckning:	Sittesta 2:9
Berörda lämningar, KMR:	L2013:6065; L2014:7649 och L2014:7650
Typ av undersökning:	Arkeologisk förundersökning
Utförande tid fältarbete:	2021-09-07–2021-09-21
Koordinatsystem:	SWEREF99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Projektledare:	Mikael Bertheau
Rapportansvarig:	Mikael Bertheau
Fältarkeologer:	Mikael Bertheau & Peter Sillén.
Planer & Layout:	Medea Nyström Huuva
Kvalitetsgranskning:	Michél Carlsson
Fynd:	Fynd förvaras hos Arkeologi- konsult i avvaktan på fyndför- delning. Gallrade fynd redovisas i bilaga 3.

BILAGA 1. SCHAKTTABELL

Schaktnr	Typ	Djup (m)	Storlek (m)	Undergrund	Beskrivning
1001	Schakt utan indikation	0,25	15 x 7	Stenig morän	Under grässtorven vidtog matjorden med enstaka fynd av taktegelstensbitar.
1002	Schakt utan indikation	0,3–1,4	6 x 2,7	Stenig morän	Större delen av schaktet grävdes genom en befintlig kabel och rörgrav (101). Under grässtorven framkom ett cirka 0,2 meter tjockt matjordslager. Saknar indikation på fornlämningar.
1003	Schakt utan indikation	0,35–1,10	8,2 x 3	Stenig morän	I västra delen av schaktet framkom under matjorden en grop fylld med sten, sentida järnskrot och lite träflis (102).
1004	Schakt utan indikation	0,35–0,45	3 x 10	Stenig morän som i väster övergår till grå lera.	Grästorv som överlagrar matjorden. Enstaka fynd av tegelkross.
1005	Schakt utan indikation	0,3–0,6	6 x 2,8	Stenig morän	Hela schaktet fylldes med omrörda massor bestående av större stenar, järnskrot och gummikablar.
1006	Schakt utan indikation	0,45	11 x 2,1	Grå lera	Under grästorven utgjordes matjordsskiktet av brun sandig silt uppblandat med sten. Enstaka tegelkross bitar.
1007	Schakt med indikation	0,35	37 x 9,7	Stenig morän som i söder övergår till grå lera.	Under grästorven framkom i södra delen av schaktet ett mörkbrunt siltlager uppblandat med 0,2–0,6 meter stora stenar och lite tegelkross (KL 105). Fynd av djurben, taktegel, spik, porslinspropp, del av en järngryta mm. Lagret låg dikt an emot en stensyll (108) i sydvästra delen av schaktet samt täckte en stenfylld grop 112. Syllen utgör tillsammans med stensyll 109 i öster sannolikt rester av en sentida ekonomibygnad. I norra delen av schaktet framkom ansamlingar med röjningssten och markfasta block.
1008	Schakt utan indikation	0,3	14 x 2,3	Stenig morän.	Under grästorven framkom brun lucker sandig silt uppblandat med 0,3–0,8 meter stora stenar. Inga fynd.
1009	Schakt utan indikation	0,3–0,4	17 x 4,3	Grå lera	Under matjorden framkom ställvis linser med träkol (104) som tolkades som rester efter rotbränder. Enstaka fynd av tegelkross. I östra delen av schaktet fanns en ansamling med röjningssten, ca 0,4–1,4 meter stora.
1010	Schakt utan indikation	0,4	10,5 x 2	Stenig morän	Hela schaktet fylldes med matjord som saknade fynd.
1011	Schakt utan indikation	0,3	15,5 x 1,6	Stenig morän	Hela schaktet fylldes med matjord. Inga fynd.
1012	Schakt med indikation	0,5–0,7	12 x 1,5–3,5	Stenig morän	Större delen av schaktet är urschaktat sedan tidigare då det fylldes med asfaltsbitar uppblandat med grus, tegelsten, skrot, platspåsar mm. I västra delen av schaktet framkom rester av en stenläggning (113) under de sentida utfyllnadsmassorna.
1013	Schakt utan indikation	1	5,4 x 2,2	Stenig morän	Hela schaktet är urschaktat sedan tidigare och fylldes med äldre asfaltsbitar (=sannolikt giftig) uppblandat med sentida skrottdelar.
1014	Schakt utan indikation	0,3–0,6	15 x 3,4	Stenig morän	Under grästorven framkom i norra delen av schaktet matjord och i södra delen makadam (singel). Inga fynd.
1015	Schakt utan indikation	0,3–0,4	15 x 3	Stenig morän	Under grästorven påträffades ett grusigt siltlager uppblandat med sten. Inga fynd.
1016	Schakt med indikation	0,4	14 x 2,2–10	Stenig morän	Under matjorden framkom i norra delen av schaktet en stenlagd yta (118).
1017	Schakt utan indikation	0,25–0,4	11,7 x 1,7	Stenig morän	Under grästorven vidtog matjordslagret. Terrängen sluttar åt väster. Inga fynd.
1018	Schakt utan indikation	0,2	7,4 x 1,7	Stenig morän	Hela schaktet fylldes med matjord. Inga indikationer på arkeologiska lämningar.
1019	Schakt med indikation	0,45	15 x 3,5	Stenig morän	Större delen av schaktet var urschaktat sedan tidigare och fylldes med asfaltsbitar. I botten av schaktet framkom ett ca 5 cm tjockt fyndförande kulturlager (115). Fynden utgjordes främst av djurben och keramikskärvor som dateras till 1700-talet.

Bilaga 1. Schakttabell, forts.

Schaktnr	Typ	Djup (m)	Storlek (m)	Undergrund	Beskrivning
1020	Schakt med indikation	0,2–0,6	21 x 3,1	Berg i dagen, stenig morän.	I västra delen av schaktet framkom under ett sentida röjningsröse (L2013:8448) berg i dagen. Hela schaktet fylldes med sentida utfyllnadsmassor i form av av asfaltsbitar, betongrör och skrot. Under utfyllnadsmassorna framkom centralt i schaktet en ca 0,04 meter tjock kulturlagerrest (116) som innehållsmässigt är samma som 115. I östra delen av schaktet påträffades en större avfallsgrop (117) som fylldes med kakelugnsdelar, tegelstenar och mindre stenar. Fynd av bland annat pressglas (1800-tal) och järnsprot. Kakelugnsdelarna dateras till andra halvan av 1800-talet.
1021	Schakt utan indikation	0,4	14 x 1,6	Stenig morän som i norr övergår till lera.	Matjord bestående av silt uppblandat med enstaka större stenar.
1022	Schakt utan indikation	0,3–0,5	10 x 1,6	Stenig morän.	Schaktet grävdes delvis genom ett sentida röjningsröse 114 som innehöll rivningsmassor i form av bland annat takpannor och tegelstenar. Norra delen av schaktet fylldes av matjord, inga indikationer på arkeologiska lämningar.
1023	Schakt utan indikation	0,3–0,4	10 x 1,6	Lera	Siltig matjord.
1024	Schakt utan indikation	0,3	13 x 1,6	Berg i dagen, stenig morän.	Siltig matjord. Inga fynd.
1025	Schakt utan indikation	0,25–1,2	28 x 1,6	Stenig morän.	Södra delen av schaktet fylldes av sentida påförda massor (114) med sprängsten och tregelkross. I övrigt innehöll schaktet enbart matjord utan fynd.
1026	Schakt utan indikation	0,3–0,5	10 x 1,6	Stenig morän.	Siltig matjord.
1027	Schakt utan indikation	0,3–0,5	12 x 1,6	Stenig morän.	Schaktet grävdes i sluttning åt norr nedanför brant berg i väster. Siltig matjord utan fynd.
1028	Schakt utan indikation	0,2–0,4	13 x 1,6	Stenig morän.	Siltig matjord med ett par markfasta stenar i norra delen av schaktet.
1029	Schakt utan indikation	0,3	18 x 1,6	Lera.	Siltig lera med enstaka markfasta stenar.
1030	Schakt utan indikation	0,2	13 x 3	Lera	Siltig lera utan fynd.
1031	Schakt utan indikation	0,4	14 x 3	Gul siltig lera.	Siltig matjord med enstaka fynd av tegelkross.
1036	Schakt utan indikation	1	9 x 1,6	Grå lera	Hela schaktet är urschaktat sedan tidigare och fylldes med asfaltsbitar och sentida skrotföremål.
1037	Schakt utan indikation	0,35	6 x 1,6	Stenig morän	I västra delen av schaktet framkom en rörgrav. I övrigt fylldes schaktet med siltig matjord med en del sten.
1038	Schakt utan indikation	0,3–0,4	9 x 8	Lera	Västra halvan av schaktet var urschaktad i smand med anläggandet av befintligt grusupplag. Resterande del av schaktet fylldes av siltig matjord utan fynd.
1040	Schakt utan indikation	0,35	14 x 3	Stenig morän.	Siltig matjord med inslag av sten, inga fynd.
1041	Schakt utan indikation	0,35	15 x 1,6	Lera.	Siltig matjord med inslag av tegelkross.
1042	Schakt utan indikation	0,3	10 x 1,6	Stenig morän som övergår till lera i söder.	Sandig silt uppblandat med sten. Inga fynd.
1043	Schakt utan indikation	0,3	7,6 x 3,1	Stenig morän.	Större delen av schaktet fylldes av större stenar som täcktes av torv. Naturlig formation av stenar som följer bergsryggen i nord-sydlig riktning.

BILAGA 2. KONTEXTTABELL

Kontextrnr	Schaktnr	Typ	Utbredning (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning
101	1002	Sentida störning			Rörledning i järn som var orienterad i nord-sydlig riktning. Röret framkom ca 1,3 meter under befintlig markyta.
102	1003	Sentida störning	Minst 1,9 x 2,5	1	Gropen fylldes med järnskrot och större stenar samt fortsätter i söder utanför schaktbegränsningen.
104	1009	Rotvälta	4 x 1,7	0,05–0,25	En oregelbunden hålgighet som fylldes med träkol uppblandat med silt och lite tegelkross.
105	1007	Sentida matjordslager	21 x 5,5	0,2	Under grästorven i södra delen av 1007 framkom ett mörkbrunt siltigt lager uppblandat med 0,2–0,6 meter stora stenar och lite tegelkross. Lagret innehöll fynd av djurben, delar av takpannor (en stämplat med "Stigslund" – tegelbruk i Gävle som var i drift mellan 1721–1895), porslinsproppar (1900-tal), del av en järngryta, brunt buteljglas, delar av saltglaserat keramikrör/vattenledningsrör (1800/1900-tal) samt keramikskärvor (yngre rödgods, flintgods och porslin som dateras till 1700–1900-tal). Lagret låg dikt an emot stensyll 108. I söder täckte det här lagret en ansamling med förmultnade trä kluvor och flis (106).
106	1007	Ansamling med trä	8 x 2,2		Ansamling med kraftigt förmultnat trä som framkom under matjorden (105) i södra delen av schaktet. Virket utgjordes av mindre träkluvor, träflis, kvistar samt tunna träbitar som låg om vartannat. Sannolikt utgörs det av löst virke. Trämaterialet vilade på ett stenigt lerlager (107 och 111).
107	1007	Utfyllnadslager	8 x 2,7	0,4	Kompakt stenigt lerlager som fyller en naturlig sänka och överlagrar undergrunden. Innehållsmässigt är lagret samma som 111 i öster förutom att den senare innehöll mera småsten. Fynd av djurben, buteljglas (1800–1900-tal) och två keramikskärvor (1700-tal).
108	1007	Stensyll	15 x 0,6	0,3	Konstruktionen utgjordes av 0,2–0,5 meter stora skarpkantiga stenar som var bevarat i ett skift. I anslutning till syllen hittades bland annat fynd av keramikskärvor som dateras till 1800–1900-tal (105). Stensyllen utgör västra långsidan till en ekonomibyggnad som varit minst 6,4 x 15,5 meter stor. Öster om syllen framkom en parallell rad med stenar 109 som utgjort del av östra långsidan till byggnaden.
109	1007	Stensyll	8,5 x 0,5	0,3	Stensyllen bestod av 0,3–0,8 meter stora skarpkantiga stenar och orienterad i nord-sydlig riktning. Konstruktionen utgör sannolikt del av östra långsidan till en sentida ekonomibyggnad.
111	1007	Utfyllnadslager	6 x 1,7	0,3	Stenigt lerlager som framkom under 105 och delvis under en ansamling med trä (106). Innehållsmässigt är det samma som 107 som låg dikt an emot det här lagret i väster. Stenarna utgjordes av ett blandat material med både rundade och skarpkantiga stenar i storleken 0,05–0,25 meter. Enstaka fynd av spikar, planglas, djurben och en skärva flintgods. Under det här lagret framkom undergrunden som utgjordes av grå lera med en del sten.
112	1007	Stenfylld grop	4 x 2	0,4	Oval grop som fylldes med lera uppblandat med sten (107, delvis 111) och enstaka bitar med förmultnat trä.
113	1012	Stenläggning	4 x 2,3		Stenlagd yta som utgjordes av 0,08–0,2 meter stora rundade och skarpkantiga stenar. Stenläggningen framkom ca 0,6 meter under grästorven och är uppriven i norr och öster samt fortsätter utanför schaktbegränsningen i söder och väster. Konstruktionen vilade direkt på undergrunden som utgjordes av stenig morän samt täcktes av sentida sopor i form av plastpåsar, kapsyler etc. Stenläggningen har förmodligen fungerat som gårdsplan till den byggnad som visas på 1895 års karta. Troligen samtida med stenläggning 118 som framkom ca 30 meter norr om den här stenläggningen.
114	1022, 1025	Stenröse	27 x 17	0,8	Röset utgjordes av sten uppblandat med tegelstenar, takpannor, skrot-delar, sprängsten och asfaltsbitar. Fynd av bland annat två sentida vagnshjul.

Bilaga 2. Kontexttabell, forts.

Kontextnr	Schaktnr	Typ	Utbredning (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning
115	1019	Odlingslager	10 x 3,6	0,05	Lucker grusig sand uppblandat med lite silt. Fynd av keramikskärvor (yngre rödgods, fajans, porslin), grönt buteljglas och djurben. Keramiken dateras till 1700-talet. Övre delen av lagret är bortschaktat under modern tid. Lagret täcktes av sentida utfyllnadsmassor som innehöll asfaltsbitar. Innehållsmässigt är lagret samma som lager 116 i norr.
116	1020	Odlingslager/äldre markhorisont	10 x 3,3	0,04	Lucker siltig sand uppblandat med lite träffis, tegelkross och mindre stenar. Innehållsmässigt är det samma lager 115 i söder. Fynd av djurben, enstaka kritpipsskaft, en bultlåsnyckel och keramikskärvor (yngre rödgods, stengods) som dateras till 1600–1900-talet.
117	1020	Avfallsgrop	4 x 2,7	0,55	En större avfallsgrop framkom i södra delen av schaktet. Gropen fylldes med stora mängder kakelugnsbitar uppblandat med taktegel, tegelstenar och järnskrot. Kakelugnsdelarna hörde till minst 3–4 olika typer av kakelugnar som tillverkades under andra halvan av 1800-talet. Fynd av pressglas. Man har deponerat rivningsmassorna under senare delen av 1920-talet då man rev en av Källberga gårds bostadsflyglar.
118	1016	Stenläggning	4,5 x 1,6		Stenläggning som utgjordes av 0,1–0,35 meter stora skarpkantiga och rundade stenar. Stenläggningen har förmodligen fungerat som gårdsplan till den byggnad som visas på 1895 års karta. Troligen samtida med stenläggning 113 som framkom ca 30 meter söder om den här stenläggningen.
120		Elkabel	122 x 1		Nedgrävd kraftledning som är belägen i västra delen av undersökningsytan.
121		Äldre väg	16 x 1,6		Äldre vägsträckning som karterades in. Utgör del av den väg som visas på 1895 års karta och som ledde till ett grustag.
123		Byggnad	6 x 4,3		Grunden till en byggnad som var belägen ca 4 meter nordöst om undersökningsområdet karterades in. Byggnaden var skadad av nedfallna träd och kraftigt övervuxen av sly. Grunden utgjordes av 0,8 x 0,7 meter stora skarpkantiga stenar ställda med den flata ytan utåt. Ovanpå grundstenarna vilade 2–3 skift med trästockar som var sammanfogade med knuttimrad teknik. Spisröse i nordöstra hörnet. Rikligt med taktegel varav flera var stämplade med Stigslund. Enligt muntlig uppgift från närboende ska byggnaden ha använts som smedja på 1950-talet?

BILAGA 3. FYNDTABELL

Fyndnr*	Objekt	Material	Godstyp	Subklass	Del	Antal	Vikt (g)	L x B x H (cm)	Datering	Beskrivning	Gallrad (X)
105:123:1	Keramik	Lera	Trebensgryta	Yngre rödgods	Ben	2	57			Rest av brun glasyr på in- och utsidan.	X
105:123:2	Kakel	Lera	Ugnskakel	Rumpkakel	Fragment/plant blad-kakel	2	101		1700-tal	Rest av slät grön glasyr.	X
105:123:3	Taktegel	Lera		Enkuptigt	Fragment	439	14,5 x 20		1800-tal	Stämpelat med "Stigslund" på ovensidan. Tegelbruket var i drift mellan 1721–1895.	X
105:124:1	Fönsterglas	Glas			Fragment	3					X
105:125:1	Dörrstapel	Järn		Byggnadsdetalj		2	486	16,5–20,5 x 1,5–1,8 x 6		Stapel för gångjärn	X
105:125:2	Spik	Järn		Byggnadsdetalj		2	181	15-16 x 2 (spikhuvud)		Fyrkantigt tvärsnitt.	X
105:354:1	Keramik	Lera	Skål	Flintgods	Myning/botten	3	37		1800-tal	Vit blyglasyr in-och utvändigt.	X
105:354:2	Keramik	Lera	Kopp	Porslin	Myning	1	2		1800–1900-tal	Vit	X
105:354:3	Keramik	Lera	Skål	Yngre rödgods	Buk/botten	1	39		Sent 1700-tal – första halvan av 1800-talet.	Slänkmålad med brun/gul glasyr.	X
105:354:4	Porslinspropp			Porslinspropp/säkkring		2			1900-tal		X
105:355:1	Butelglas	Glas	Flaska		Botten	1			1900-tal	Brun glassmassa.	X
105:355:2	Bläck/parfym-flaska	Glas		Kärl	Botten/buk	1	7 x 4		1900-tal	Ofärgad glassmassa.	X
107:642:1	Butelglas	Glas	Flaska		Buk	1	17		1800–1900-tal	Grön glassmassa med små luftbubblor.	X
107:642:2	Keramik	Lera	Skål?	Vitljusgul lergods	Buk	1	30		1700-tal	Ljusbrun blyglasyr på insidan.	X
107:336:1	Keramik	Lera	Skål/fat?	Fajans	Buk	1	9		1700-tal	Vit tennglasyr inv och utv.	X
111:674:1	Keramik	Lera	Skål/kopp	Flintgods	Buk	1	9		1800-tal	Utv vit färg och inv vit/blå.	X
115:886:1	Butelglas	glas	Flaska		Buk/hals/botten	6	84		1700–1800-tal	Grön glassmassa med små luftbubblor.	X
115:887:1	Keramik	Lera	Obestämd	Yngre rödgods	Buk	5	28		1600/1700-tal	Invändigt brun blyglasyr.	X
115:887:2	Keramik	Lera	Fat/skål	Yngre rödgods	Buk	1	23		1600–1700-tal	Hårt och välbränt gods där utsidan har en mörk rödbrun färg och insidan har en mörk brungul glasyr med gul vitlerengobe.	X
115:887:3	Keramik	Lera	Talrik/Fat	Fajans	Myning/botten	3	7		1700-tal	Gult gods med vit blå tennglasyr inv och vit utv.	X
115:887:4	Keramik	Lera	Kopp?	Porslin	Buk	1	4		1700-tal	Vit godsfärg med blå vit färg inv och utv.	X
115:887:5	Keramik	Lera	Skål	Yngre rödgods	Myning	1	40		1700-tal	Vitlerengobe inv utv och ljusgul glasyr med hemring på buken på insidan. Rest av röd glasyr på utsidan.	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Bilaga 3. Fyndtabell, forts.

Fyndnr*	Objekt	Material	Godstyp	Subklass	Del	Antal	Vikt (g)	L x B x H (cm)	Datering	Beskrivning	Gallrad (X)
115-887:6	Keramik	Lera	Skål?	Yngre rödgods	Myning	1	23		1700-tal	Gråbrun blyglasyr. Inv och utv ovanpå vitlerengobe.	X
115-887:7	Keramik	Lera	Fat	Yngre rödgods	Buk/brätte	2	42		1700-tal	Insidan har en rödbrun/ljusgul glasyr med hemring på brättet. Insidan har en vitlerengobe. Utv rödbrun glasyr.	X
115-887:8	Keramik	Lera	Tallrik/fat	Yngre rödgods	Myning/botten	2	36		1700-tal	Borrat hål för upphängning. Vitlerengobe på insidan med en ljusgul/grön glasyr	X
115-887:9	Keramik	Lera	Skål	Yngre rödgods	Botten/buk	1	77		1600–1700-tal	Inv vitlerengobe med brun/ljusgul glasyr.	X
115-887:10	Keramik	Lera	Skål	Yngre rödgods	Botten/buk	1	54		1600–1700-tal	Inv vitlerengobe med brun/ljusgul glasyr. Utv mörkbrun/grön glasyr.	X
116-942:1	Keramik	Lera	Krus	Stengods	Buk	2	14		1700–1900-tal	Saltglaserat stengods med grått gods.	X
116-942:2	Keramik	Lera	Skål?	Yngre rödgods	Myning/brätte/hank	3	61		1700–1800-tal	Inv vitlerengobe med rödbrun/ljusgulgrön blyglasyr.	X
116-942:3	Keramik	Lera	Skål	Yngre rödgods	Myning/brätte/buk	1	66		1600–1700-tal	Inv vitlerengobe under en mörkbrun/gul blyglasyr med cirkeldekor på brättet. Utv rester efter mörkbrun glasyr.	X
116-943:1	Kritpipa	Kriterø			Skaff	2	10		1700-tal	Ena skaffet är odekorerad och det andra skaffet har en delvis dekor med ögonband med flera rillband.	X
116-943:2	Bullfåsnyckel	Järn				1	37	13 x 2,5	1600–1800-tal	Nyckeln har i ena änden ett 2,5 cm brett ringvred och i andra axet som är vinklat finns det fyra utstående piggar.	
117-944:1	Ugnskåtel	Lera	Rumpkåtel		Sims/hömkåtel/krön/välvit bladfragment	11	1500		1800-tal	Krön och sims har en gulglaserat reliefdekor med akantusrankor medan bladen har en släpplasyr. Bladkåten är välvda varav två är närmast intakta och mäter 24 x 32 cm. Ställvis rester efter vit färg på kaklet.	X
117-944:2	Ugnskåtel	Lera	Rumpkåtel		Fragment	1	151		Andra halvan av 1800-talet.	Gult lergods med slät vit glasyr.	X
117-944:3	Ugnskåtel	Lera	Rumpkåtel		Blad	2	445		1800-tal	Rött lergods med slät vit färg.	X

BILAGA 4. KONSERVERINGSRAPPORT

MAX JAHREHORN
RAPPORT K22-407, OXIDER

Föremål: Nyckel

Material: Järn

Antal: 1

Mått:

Vikt in: 32,84g **Vikt ut:** 28,08g

Foto: Ja

Behandling:

Nyckeln är lätt förorenad och ytorna har spridda lägre krustor, en större krusta finns dock på dess grepp. Ett par mindre spjälkningar av äldre datum noteras på dess skaft.

Nyckeln före konservering.

Föremålet bearbetades under mikroskop med skalpell och dentalverktyg. Efter denna grövre rengöring så blåstrades ytorna med aluminiumoxid, där korrosionsprodukter av hårdare och tätare karaktär avlägsnas. Nyckeln urlakades med natriumhydroxid (NaOH) kring en nivå av pH 11, till dess att kloridhalten är obefintlig i lakvätskan. NaOH avlägsnas genom lakning i ljummet avjoniserat vatten. Vidare dehydrering med 95%-ig etanol samt torkas.

För att avlägsna och jämna ytorna ytterligare från föroreningar, blåstras ytorna återigen, då med glaspärlor. Dehydrering i etanol samt en kontrollerad torkning. Behandlingen avslutas med att en ytbehandling läggs i form av Dinitrolpasta som penslas över ytorna, senare appliceras mikrokristallint vax i pastaform.

Nycken efter konservering.

Rapporter från Arkeologikonsult 2022:3534